



**ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ВИМІР**



УДК 316.35:32

Організації громадянського суспільства України: Соціально-економічний вимір. Любов Паливода, Тетяна Потопальська, Наталія Балдич – К.: [БФ «Творчий центр ТЦК», 2018. – 18 с.

Редактор українського тексту – Лариса Швець

Розповсюджується безкоштовно. Продажу не підлягає.

У виданні представлена інформація щодо: 1) сателітних рахунків, їх суті і місця в системі національних статистичних рахунків та системі міжнародної економічної статистики; 2) завдання з визначення організацій громадянського суспільства (ОГС) та їх діяльності, які є фокусом сателітних рахунків відповідно до *Посібника ООН з сателітних рахунків неприбуткових організацій та відповідних інституцій та роботи волонтерів*, що включає неприбуткові інституції, кооперативи, соціальні підприємства та волонтерську працю; та 3) підходи до обрахунку внеску цього третього або соціального сектора економіки (ТСЕ) в зайнятість, ринок послуг та ВВП. Завершується брошура описом проведеної роботи по впровадженню сателітних статистичних рахунків для ОГС України та очікуваними результатами впровадження сателітних статистичних рахунків ОГС в Україні.



Публікацію було підготовлено в рамках проекту «Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні», що реалізується ПРООН за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії. Погляди, висновки та рекомендації належать авторам і укладачам цієї збірки і не обов'язково відображають думку Міністерства закордонних справ Данії, Програми розвитку ООН або інших агенцій ООН.

© БФ «Творчий центр «ТЦК», 2018



ОПИС ПРОЕКТУ

У лютому 2016 року Президент України підписав указ, що схвалював Національну стратегію підтримки розвитку організацій громадянського суспільства України на 2016-2020 рр. Одним із завдань стратегії було «впровадження допоміжних (сателітних) рахунків для статистичного обліку організацій громадянського суспільства та обліку їх діяльності відповідно до міжнародних стандартів».

У вересні 2017 року Творчий центр ТЦК розпочав роботу над проектом «За кращу прозорість та публічність діяльності ОГС», що був підтриманий в рамках проекту ПРООН «Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Данії. Серед важливих викликів розвитку громадянського суспільства в Україні є прозорість та підзвітність його організацій та їх взаємодія з органами влади. Метою проекту є підвищення прозорості й підзвітності діяльності ОГС та взаємодії з органами виконавчої влади. Для цього було заплановано провести роботу по:

1. Розробці рекомендацій з впровадження національних сателітних рахунків для ОГС;
2. Забезпеченню публічного доступу до звітності ОГС;
3. Забезпеченню прозорості та підзвітності влади в Україні шляхом інституалізації оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямком «взаємодія з громадськістю».

Розробка рекомендацій з впровадження національних сателітних рахунків для ОГС містить:

- Створення робочої групи з представників органів влади (АПУ, Секретаріат КМУ, Міністерства юстиції та Держкомстату) та ОГС для розробки підходу та плану впровадження сателітних рахунків для визначення соціально-економічного внеску ОГС в ВВП;
- Апробацію національних сателітних рахунків ОГС;
- Розробку методології обрахунку внеску ОГС в соціально-економічний розвиток України через визначення частки ОГС у ВВП України.

КОНТАКТИ:

Керівник проекту: **Любов Паливода**, Президент ТЦК, palyvoda@ccc.kiev.ua

Менеджер проекту: **Наталія Купрій**, менеджер програм ТЦК, office@ccc.kiev.ua

АДРЕСА:

30 проспект Бажана, офіс 8, Київ 02140, Україна

www.ccc-tck.org.ua

Наталія Власенко
Радник Голови Державної служби
статистики України

Створення державою сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади є важливим елементом будь-якої демократичної держави. Зростання ролі громадянського суспільства в різноманітних сферах суспільного життя, зокрема від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання різноманітної волонтерської допомоги зумовило необхідність визначення інструментів та механізмів для вимірювання впливу діяльності організацій громадянського суспільства на економіку країни.

Макроекономічна стабільність будь-якої країни є однією з невід'ємних умов забезпечення економічного зростання. Формування інформації про економічні процеси у країні в агрегованому вигляді забезпечується складанням національних рахунків, які дозволяють визначити розвиток певного виду економічної діяльності з погляду його впливу на економіку країни в частині формування валової доданої вартості. Макроекономічна політика значною мірою базується на основних агрегатах СНР, враховуючи валовий внутрішній продукт, кінцеве споживання, нагромадження капіталу тощо. Для прийняття зважених управлінських рішень

виникає потреба у додатковій агрегованій інформації, що характеризує фінансові ресурси, їх розподіл та кінцеве використання в певних видах економічної діяльності. Забезпечення цієї потреби покладено в основу концептуальних підходів до формування допоміжних (сателітних) рахунків. Керівні принципи СНР допускають складання сателітних (допоміжних) рахунків для задоволення особливих потреб у даних щодо продуктивної діяльності в певній економічній сфері, які не можуть бути задоволені в рамках основної структури національних рахунків, зокрема діяльності організацій громадянського суспільства.

Допоміжний (сателітний) рахунок організацій громадянського суспільства є унікальним інструментом для визначення впливу організацій громадянського суспільства на економіку країни на підставі макроекономічних агрегованих показників з метою опису масштабу та економічного значення їх діяльності, а також здійснення міжнародних порівнянь. Саме тому започаткована робота в рамках проекту ТЦК «За кращу прозорість та публічність діяльності ОГС» є складною, але надзвичайно важливою для впровадження в національну практику методології побудови допоміжного рахунку для неприбуткових організацій та волонтерської роботи.

НОВА ВИДИМІСТЬ ДЛЯ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ ТА СЕКТОРУ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: Важлиий статистичний прорив

Центр досліджень громадянського суспільства Університету Джона Хопкінса має честь співпрацювати з Творчим центром ТЦК та Державною статистичною службою України з метою зробити Україну однією з перших країн, яка запровадила новий документ Організації Об'єднаних Націй, який впер-

Д-р Лестер М. Саламон
Директор Центру досліджень
громадянського суспільства, Університет
Джона Хопкінса (США)

ше привносить більшу видимість для «третього або соціального сектору економіки», або «сектору ТСЕ». Більшість спостерігачів не знають, що цей сектор, який складається з неприбуткових інститутів, кооперативів, соціальних підприємств та волонтерської праці, є третьою за зайнятістю галуззю в Західній Європі та США.

У країнах, що розвиваються, та країнах з перехідною економікою ці організації, які широко використовують волонтерську працю, вважаються важливими для національного прогресу та досягнення Порядку денного ООН з розвитку до 2030 року.

Проте на сьогодні достовірні дані про ці організації та волонтерську діяльність відсутні або невидимі в офіційних міжнародних статистичних системах. Щойно оновлене Керівництво Організації Об'єднаних Націй із Сателітних рахунків для неприбуткових та відповідних інституцій волонтерської роботи сьогодні обіцяє виправити цю проблему і забезпечити систематичний емпіричний аналіз цього сектору ТСЕ шляхом оснащення статистичних агенцій комплексними методологічними вказівками щодо його вимірювання. Цей новий посібник, підготовлений у співпраці з Центром досліджень громадянського суспільства університету Джона Хопкінса, є удосконаленою версією попереднього керівництва ООН щодо неприбуткових організацій у системі національних рахунків та поширюється на всі види діяльності організацій, що мають три основні характеристики:

- Вони є приватними, тобто не контролюються державою;
- Вони в основному спрямовані на досягнення суспільної користі, а не на досягнення приватної вигоди;
- Вони базуються на вільному виборі.

Презентуючи нове Керівництво¹, Директор зі статистики ООН Стефан Швайнвест зазначив:

«Створення сателітного рахунку для неприбуткових та відповідних організацій та волонтерської роботи дає змогу вимірювати економічний вплив сектору ТСЕ та надати важливу основу для створення доказової політики та зусиль щодо вдосконалення сприятливого середовища для сектору організацій громадянського суспільства».

Статистичні офіси по всьому світу брали участь у формуванні цього нового статистичного керівництва. У процесі вони створили документ з такими перевагами:

- Ширше охоплення інституцій сектору ТСЕ, включаючи не лише неприбуткові організації, а й кооперативи та соціальні підприємства;
- Враховується волонтерська праця, як на базі організацій, так і безпосередня;
- Ґрунтується на загальноприйнятних статистичних визначеннях, які гарантують порівнянність між країною та в часі;
- Можливість інституціоналізації підходів в офіційних статистичних системах національних рахунків, що забезпечує регулярне оновлення професійними статистиками та здатність проводити систематичні порівняння між сектором ТСЕ та іншими компонентами національних економік;
- Є спеціальний розділ, який містить рекомендації щодо вимірювання впливу сектору ТСЕ.

Обираючи для впровадження це нове Керівництво, політики та лідери громадянського суспільства України обіцяють значно підвищити видимість та надійність цього важливого комплексу організацій та їх діяльності, документувати масштаби цього сектору та забезпечити більш якісну доказову базу для привернення більшої уваги до можливостей та потреб сектору.

Ми з нетерпінням чекаємо на співпрацю з нашими українськими партнерами, щоб пройти цей шлях до успішного завершення, який буде служити моделлю для інших країн та зробити аналіз цього сектору частиною офіційної статистики в Україні.

¹ https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf

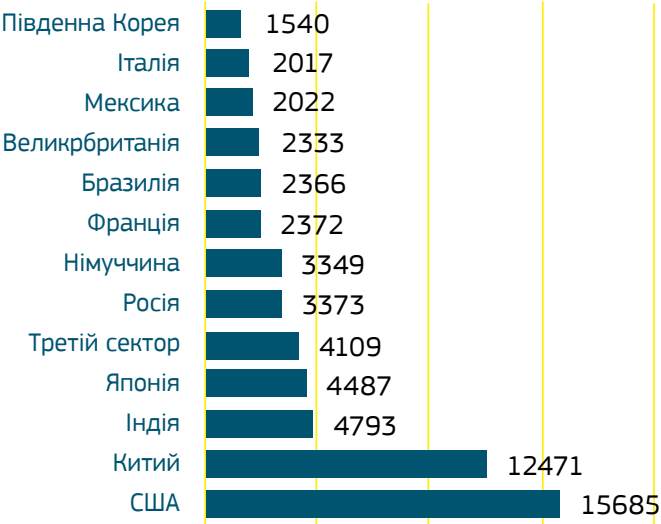
ВСТУП

Великий підйом організованої, приватної, добровільної та неприбуткової діяльності або “глобальна громадська революція”¹ триває протягом останніх сорока років. Проте, незважаючи на масштаби і розміри цього феномену, офіційних даних для її опису та розуміння вже давно не вистачає. Останніми роками в світі посилюється намагання більш точно визначити внесок громадянського суспільства та його організацій в соціально-економічний розвиток, а саме до ВВП країни.

За даними Центру громадянського суспільства університету Джона Хопкінса², провідного джерела новаторських досліджень і знань про організації громадянського суспільства (далі – ОГС) у світі, сукупно сектор громадянського суспільства є **п’ятою** економікою³ і йде одразу за США, Китаєм, Індією, та Японією і випереджає Німеччину, Францію, Італію, Росію, Іспанію і Канаду⁴. **Частка організацій громадянського суспільства у ВВП⁵ становить у середньому 4,5%, а частка зайнятості в секторі** є вищою і досягає в середньому **5,5%** у світі, тоді як в Нідерлан-

¹ Lester M. Salamon, “The Rise of the Nonprofit Sector,” Foreign Affairs. (July/August 1994), Vol . 73, No. 3, pp. 111-24)
² The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, <http://ccss.jhu.edu/>
³ Лестер Саломон, Презентація на 47 сесії Комісії ООН з статистики, 8 березня 2016 року
⁴ Лестер Саломон, Презентація на 47 сесії Комісії ООН з статистики, 8 березня 2016 року
⁵ Вимірюється в 41 країні

Рисунок 1. Доходи ОГС (41 країна) та 12 найбільші економіки, 2012 (млрд доларів)



дах – 15,9%, Бельгії – 13,1% і 12,3% в Канаді та 9,2% в США.

У співпраці з урядами та міжнародними організаціями, донорами та колегами у всьому світі, Центр громадянського суспільства університету Джона Хопкінса просуває знання щодо ОГС, щоб зміцнити і мобілізувати їх можливості та ресурси для вирішення складних завдань змін сучасного світу. Для проведення досліджень ролі організацій громадянського суспільства та визначення їх внеску до ВВП країни Статистичний департамент ООН пропонує впровадження допоміжних (сателітних) рахунків в Систему Національних Рахунків (СНР),

що знайшло відображення в керівних матеріалах ООН⁶ та запроваджується більш ніж у 30 країнах світу.

Чому важливо вимірювати та розуміти внесок сектору ОГС? Оскільки: 1) економічний внесок та соціальна роль/внесок сектору ОГС зростає; 2) сектор ОГС має усі ознаки для його виокремлення в окремий сектор економіки (соціальної), а саме: неприбуткова суть сектору, виробництво послуг і товарів колективного споживання, структура управління та прибутків, співробітників та джерела надходжень, організації сектору платять податки та мають різні організаційно-правові форми, є самоврядними, мають неполітичний характер, мають характерні лише для цього сектору витрати та добровільні пожертви; 3) ріст значущості сектору ОГС в житті суспільства, оскільки він відіграє унікальну роль у досягненні суспільних цілей, мобілізуючи приватні ресурси; 4) легітимність ОГС як публічного гравця

⁶ ООН, Руководство по некоммерческим организациям в Системе национальных счетов, 2006, ST/ESA/STAT/SER.F/91 – 376 с., http://www.un.org/ru/publications/pdfs/nonprofit_organizations_in_national_accounts_2006_rus.pdf

ЩО ТАКЕ САТЕЛІТНІ РАХУНКИ І ДЛЯ ЧОГО ВОНИ ПОТРІБНІ

Існуюча Система національних рахунків (СНР) в Україні відповідає міжнародним стандартам, що прийняті в 1993 році і переглянуті у 2008 році. СНР є “погодженим міжнародним стандартним набором рекомендацій щодо того, як підходити до виміру економічної активності відповідно до чітких облікових традицій на основі економічних принципів. Рекомендації виражаються в термінах комплексу понять, визначень, класифікацій та правил бухгалтерського обліку, які містять міжнародно узгоджений стандарт. Вони забезпечують всебічний та детальний облік складних господарських заходів, що мають місце в рамках економіки та взаємодії між різними економічними агентами та групами агентів, що відбуваються на

пов’язана з її структурою управління, яка ґрунтується на демократичних принципах, а не на розмірі капіталу; 5) необхідність перегляду інформації та даних щодо діяльності ОГС. Також, необхідно відмітити і відсутність належної уваги до розвитку ОГС на рівні прийняття рішень уповільнює як розвиток громадянського суспільства та ОГС, так і суспільства в цілому.

Метою даної публікації є надання у доступній формі інформації щодо: 1) сателітних рахунків ТСЕ, їх суті і місця в системі національних статистичних рахунків (далі – СНР); 2) стану обліку діяльності ОГС в Україні та 3) підходів до обрахунку внеску ОГС у ринок зайнятості та послуг і внеску до ВВП. Завершується брошура описом проведеної роботи щодо розробки рекомендацій по впровадженню сателітних рахунків ОГС України та очікуваними результатами впровадження сателітних статистичних рахунків для ОГС України.

ринках або в інших місцях” (2008 SNA para 1.1). СНР містить дані в розрізі п’яти інституційних секторів економіки, а саме: 1) нефінансові корпорації; 2) фінансові корпорації; 3) сектор загального державного управління; 4) домогосподарства; 5) неприбуткові організації, що обслуговують домогосподарства (NPISH). Дані кожного з секторів економіки мають єдиний формат і можуть порівнюватись з відповідними даними різних країн.

Система національних рахунків має загальний характер і універсальний підхід, але для прийняття зважених управлінських рішень часто виникає потреба у додатковій інформації в певних галузях економічної діяльності. Для задоволення цих особливих потреб у даних

щодо діяльності в певній сфері економіки передбачено можливість створення допоміжних (сателітних) рахунків в рамках основної структури національних рахунків. Тобто **допоміжні (сателітні) рахунки – це спеціальна структура обліку у форматі рахунків та таблиць, які відображають інформацію про конкретну галузь для отримання повного й систематизованого уявлення про неї**. Сателітні рахунки впроваджуються у таких сферах:

охорона здоров'я, зайнятість, сільське господарство, охорона навколишнього середовища, соціальний захист, туризм тощо. Деякі із згаданих сателітних рахунків запроваджені в Україні.

Неприбуткові організації⁷ та волонтерська робота, незважаючи на різноманітні організаційно-правові форми, мають певні ознаки, за якими вони відрізняються від інших інституційних одиниць, що охоплені СНР, а саме:

- а) вони є приватними, тобто не контролюються урядом;
- б) основна мета їх діяльності спрямована на досягнення соціальної або суспільної мети, а не на збільшення та розподіл прибутків;
- в) робота виконується добровільно та без прибутку.

⁷ тут і далі терміни неприбуткові організації (НПО) та організації громадянського суспільства (ОГС) використовуються взаємопідмінюються і визначаються за структурно-операційним визначенням, запропонованим Саламоном та Анхаєром (1992), організація громадянського суспільства повинна відповідати таким ознакам: має визначені цілі та напрямки діяльності та має внутрішню структуру; має недержавний характер; забороняється розподіл прибутку між засновниками, членами та менеджерами; є самоврядною; та участь в ній є добровільною.

Сателітні рахунки ОГС — це додаткові національні рахунки, що містять показники та доповнюють економічну інформацію системи національних рахунків. Вони охоплюють всю економічну діяльність, пов'язану з ОГС, яка включена до СНР, але не ідентифікована як окремий сектор економіки. Ця діяльність визначається та поєднується в окремому рахунку, тобто рахунку, який є супутнім (сателітом) до національних рахунків.

Керівництво з сателітних рахунків неприбуткових та відповідних організацій, 2008

Для полегшення розуміння цей набір організацій та пов'язаних з ними інституцій називають «третім сектором або сектором соціальної економіки», або коротко «сектором ТСЕ». На відміну від сектору організацій громадянського суспільства, сектор ТСЕ складається з трьох груп інституційних одиниць та їх діяльності: (а) певних видів неприбуткових організацій (НПО); (б) інших інституційних одиниць, які поділяють

певні фундаментальні характеристики з такими НПО; (в) певної безоплатної роботи, незалежно від того, проводиться вона на базі організацій чи безпосередньо.

Такі організації та волонтерська робота привертають до себе стратегічний інтерес завдяки своїй зростаючій економічній присутності, широкому залученню до вирішення суспільних проблем, а також відповідному внеску, який вони роблять задля суспільного блага. Між органами державної влади, міжнародними агентствами розвитку, а також науковою спільнотою досягнуто консенсус щодо важливості сектору ТСЕ. Останні документи ООН також згадують такі установи і волонтерську діяльність як ключовий чинник для досягнення Цілей сталого розвитку та Порядку денного сталого розвитку до 2030 р.

Довгий час систематична емпірична інформація про неприбуткові інституції та волонтерську роботу була дуже обмежена, тому що багато з них не ідентифікувались окремо в існуючих національних статистичних системах даних, зокрема у СНР, навіть якщо вони до них вносяться. Основною причиною такого браку інформації щодо ОГС стали правила віднесення інституційних одиниць у рамках СНР. Організації відносяться до інституційних секторів відповідно до того, чи вони є (а) «ринковими виробниками», тобто виробниками товарів, що продаються за економічно значимими цінами; (б) неринковими виробниками, що контролюються урядом; або (в) не-



ринковими виробниками, що не контролюються урядом. Організації третього сектору, які є ринковими виробниками, що не контролюються урядом, відносяться до одного з секторів корпорацій у національних рахунках. Організації – неринкові виробники, які контролюються урядом, відносяться до загального урядового сектору. НПО та неринкові виробники, які не контролюються урядом, відносяться до сектору неприбуткових організацій, що обслуговують домашні господарства (NPISH). У результаті застосування таких правил розподілу, тільки ті організації, що відносяться до неприбуткових організацій, які обслуговують домашні господарства, зберігають своє визначення як неприбуткової установи, або кооперативу, або соціального підприємства, у той час як неприбуткові організації, що відносяться до сектору корпорацій і уряду, є статистично «непомітними» у зведених показниках СНР та втрачають свою ідентичність як одиниці третього сектору економіки. Це є проблематичним, оскільки дослідження продемонстрували, що ті

установи та організації, що не були віднесені до сектору неприбуткових організацій не-NPISH, які обслуговують домашні господарства, здійснюють значну частину економічної діяльності у третьому секторі.

Аналогічна проблема існує також стосовно обліку волонтерської роботи⁸. Робота волонтерів здійснюється у двох різних формах: (а) неоплачувана робота для або через організації (2008 SNA para 19.37-19.39) та (б) безоплатна робота за межами будь-якої організації, яка здійснюється членами окремих домогосподарств для сусідів, друзів або громад (2008 SNA para 23.42-45). Відповідно до СНР, внесок волонтерської роботи для організацій, який називають волонтерською роботою в організації, концептуально відноситься до результатів

⁸ International Labour Organization (2011) *Manual on the Measurement of Volunteer Work*. Geneva: International Labour Organization, available at: http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_167639/lang--en/index.htm.

діяльності підрозділів, що використовують таку працю, та оцінюється за фактичною вартістю, яка дорівнює нулю (2008 SNA para 7.41 та 19.38). Волонтерська робота, яка виконується за межами організацій, яку називають власне волонтерською роботою, розглядається як діяльність у секторі домогосподарств (2008 SNA para 23.42-45). Якщо за її допомогою створюються матеріальні ресурси, результати оцінюються за ринковою вартістю створених матеріальних засобів, але внесок у вигляді праці поєднується зі змішаним доходом і тому не відображається у звітних показниках СНР. Якщо результатом такої роботи є виробництво послуг, внесок у вигляді праці взагалі не оцінюється, і тому такі послуги взагалі не враховуються. Як наслідок, ані волонтерська робота в організації, ані власне волонтерська робота не є помітною у статистиці СНР, і повна вартість волонтерської роботи не охоплюється у СНР.

Для вирішення зростаючого попиту на регулярну інформацію щодо принаймні однієї основної складової цього «третього сектору», тобто неприбуткових організацій (НПО), Організація Об'єднаних Націй у 2003 році випустила Довідник щодо неприбуткових установ у системі національних рахунків (Організація Об'єднаних Націй,

2003 р., далі - Довідник НПО 2003 року)⁹. У цьому Довіднику за підтримки НПО 2003 р. було викладено методологію виявлення всіх НПО, включених до системи СНР, незалежно від інституційного сектору, до якого вони відносяться, і рекомендовано підхід для створення сателітних рахунків, що відображають всі НПО, які не контролюються урядом, незалежно від інституційного сектору, до якого вони приписані. Ця методологія була ефективно використана широким колом статистичних служб у всьому світі, щоб відобразити економічну діяльність інституційних одиниць третього сектору.

У 2017 році Посібник був переглянутий, щоб запропонувати комплексний методологічний підхід для створення узгодженого сателітного рахунку в секторі ТСЕ, який охоплює три компоненти: (а) НПО, які не контролюються урядом; (б) певні пов'язані установи, які не контролюються урядом, включаючи кооперативи та соціальні підприємства; (в) неоплачувана волонтерська робота.

⁹ United Nations, (2018), Satellite Account on Nonprofit and Related Institutions and Volunteer Work, New York: United Nations: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf

СИТУАЦІЯ З ОБЛІКОМ ОГС В УКРАЇНІ

Діяльність ОГС в Україні, як і в більшості інших країн світу, наразі не є об'єктом цілісного обліку, моніторингу та аналізу статистичної та адміністративної інформації. Дані щодо діяльності ОГС та її результатів в СНР, що ведеться Державною службою статистики України (далі – ДССУ), одночасно розміщені в п'яти інституційних секторах СНР¹⁰ і не дають повної інформації щодо існуючих ОГС та їх діяльності.

¹⁰ нефінансові корпорації; фінансові корпорації; сектор загального державного управління; домогосподарства; неприбуткові організації, що обслуговують домогосподарства

Статистичні джерела даних в Україні теж надають не повну і не точну оцінку частки ОГС у валовому внутрішньому продукті (ВВП) України. Причина полягає в оцінці лише доходів, витрат і доданої вартості ОГС, які включені лише до сектору неприбуткових організацій, що обслуговують домогосподарства. Втім, частка ОГС, які включені до інших секторів, не обрховується як діяльність неприбуткових організацій, що надає неповну інформацію про їх діяльність. На жаль, використання показників по ОГС, що включені до сектору неприбуткових організацій, які обслуговують домогосподарства, теж не дає уявлення про кількісні параметри розвитку сектору ОГС в цілому

Таблиця 1. Розподіл ОГС різних організаційно-правових форм в Україні за інституційними секторами СНР

Тип інституції чи діяльності	СНР Інституційні сектори:					Сателітний рахунок ОГС
	S11 Нефінансові корпорації	S12 Фінансові корпорації	S13 Уряд	S14 Домогосподарства	S15 НПО, що обслуговують домогосподарства	
Корпорації	НФК	ФК				
Уряд			У			
Домашні господарства				Д		
НПО (неприбуткові організації)	НПО ¹¹ _{S11}	НПО _{S12}	НПО _{S13}		НПО ¹² _{S15:}	НПО _{S11-13, S15}
Кооперативи/Взаємодопомога ¹³	CM _{S11}	CM ¹⁴ _{S12}				CM _{S11, S12}
Соціальні підприємництва ¹⁵	SE _{S11}	SE _{S12}				SE _{S11, S12}
Волонтерська праця	В	В	В	В ¹⁵	В	

та не відображає дійсного його впливу на економіку країни зокрема.

Ситуацію з статистичними обліком ОГС в Україні можна охарактеризувати наступним чином, а саме:

- Існують декілька реєстрів обліку ОГС (Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) Міністерства юстиції України (далі – Мін'юст), Реєстр неприбуткових організацій та установ Державної фіскальної служби України (далі – ДФСУ) та Державна служба статистики України (далі – ДССУ), які між собою не співвідносяться і структуровані по-різному;
- Існує суттєва різниця між даними щодо кількості ОГС в різних реєстрах;
- Існує різниця в назвах різних видів ОГС і групуван-

¹¹ United Nations, (2018), Satellite Account on Nonprofit and Related Institutions and Volunteer Work, New York: United Nations : https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf

¹² нефінансові корпорації; фінансові корпорації; сектор загального державного управління; домогосподарства; неприбуткові організації, що обслуговують домогосподарства

¹³ Приклади ОПФ: Торгово-промислові палати; Саморегульвна організація

¹⁴ Приклади ОПФ: Громадські організації; Релігійні організації; Благодійні організації; Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків; Орган самоорганізації населення; Творчі спілки; Профспілки та об'єднання профспілок; Асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання; Органи суддівського самоврядування; Організація роботодавців

¹⁵ Приклади ОПФ: Недержавні пенсійні фонди; Кредитні спілки; Саморегульвна організація
Деякі соціальні підприємства відносять до НПО оскільки їм заборонений розподіл прибутку

ні ОГС за різними організаційно-правовими формами господарювання (далі ОПФГ);

- Існує різниця в інформації (показниках), які збираються від ОГС різних ОПФ різними державними органами (ДССУ, Мінюст, ДФСУ) та їх дублювання;
- Існує різниця у формах та вимогах до звітів ОГС різних ОПФ, які збираються ДССУ, Мін'юстом, ДФСУ та іншими органами виконавчої влади;
- Неможливо визначити реальну кількість активних ОГС та тих, що не ведуть діяльності; ОГС, які є неприбутковими відповідно до податкового законодавства України, та тих, що використовують загальну систему оподаткування;
- Дані, які збираються від ОГС стосуються їх діяльності, а не досягнутих результатів, тобто збираються дані про поточну (ongoing) діяльність замість показників щодо результативності та впливу (outputs/outcomes) діяльності ОГС (наприклад, кількість наданих послуг за видами послуг та цільовими групами);
- У державній статистиці України не існує чіткого зв'язку між неприбутковим статусом організації з точки зору її оподаткування, а саме, включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій, і її належністю до одного з п'яти секторів економіки.

У результаті існуючої ситуації неможливо достовірно і без застереження визначити кількість організацій громадянського суспільства, оскільки дані реєстрів різняться. Пояснимо на прикладі. Однією з найбільш поширених організаційно-правових форм ОГС є громадське об'єднання. В Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що ведеться Мін'юстом, станом на 01.01.2018

обліковується 80,461 таких організацій (код 815 – громадські організації), при цьому Реєстр неприбуткових установ та організацій, який ведеться Державною фіскальною службою України (за відповідною ознакою 0032 – громадські об'єднання), містить 33,684 організацій, а кількість громадських організацій, які у 2017 році прозвітували ДССУ, налічує 17,958 одиниць. Невідповідність кількості ОГС в згаданих вище реєстрах пояснюється наступним:

- Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань містить загальну інформацію про кількість ОГС, що зареєстровані згідно з законодавством, яке регулює діяльність відповідної неприбуткової організації, як активних, так і тих, що можуть не здійснювати діяльність;
- Реєстр неприбуткових установ та організацій ДФСУ формується виключно за заявничим принципом за умови виконання певних обмежень, які встановлені Податковим кодексом України (заборона розподілу прибутків (їх частини) серед засновників та членів, органів управління та пов'язаних з ними осіб (крім оплати праці, нарахування ЄСВ); умову про передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного типу або зарахування до доходу державного бюджету у разі припинення (ліквідації, злиття, перетворення) юридичної особи;
- Сукупність державного статистичного спостереження щодо діяльності громадських організацій не узгоджується із загальною кількістю зареєстрованих громадських організацій, але звіти щорічно подають лише 40% таких організацій.

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ОГС З ДОПОМОГОЮ ВПРОВАДЖЕННЯ САТЕЛІТНИХ РАХУНКІВ

Зважаючи на складність системи СНР, один з підходів до вирішення проблеми відсутності видимості у повному обсязі сектору НПО та створення більш повних та послідовних даних про сектор НПО може полягати у розробці системи даних, орієнтованої безпосередньо на сектор. Такий підхід міг би полягати в організації необхідних даних по сукупності організацій, що викликає особливе занепокоєння. Однак, відкидаючи цю спокусу, хоча цей підхід і може мати місце, Керівництво ООН працює в рамках існуючої системи СНР. Перевагою такого підходу є можливість побудови сателітного рахунку на основі існуючої системи даних, в рамках яких працюють статистичні агенції, і який вже вирішив багато ключових технічних питань, пов'язаних із визначенням економічної діяльності, а також має апробований процес для розробки додаткових показників, у випадку їх необхідності у майбутньому. Крім того, ця система має додаткову перевагу: дає змогу порівнювати сектор НПО з іншими секторами економіки в рамках єдиного, погодженого формату.

Запровадження допоміжного (сателітного) рахунку дозволить виокремити інформацію по ОГС, що вклю-

чені до інших секторів економіки, отримати додаткові показники та визначати внесок у соціальне та економічне життя суспільства. Актуальність роботи в цьому напрямку полягає в тому, що допоміжний (сателітний) рахунок є унікальним інструментом для визначення впливу ОГС на економіку країни, та здійснення міжнародних порівнянь цього сектору (можливість порівнювати Україну з іншими країнами).

Розуміння впливу організацій громадянського суспільства має надзвичайно важливе значення, оскільки для досягнення цілей сталого розвитку¹⁶, які прийняті ООН у вересні 2015 року, потрібні спільні зусилля урядів, приватного бізнесу, а також ОГС та волонтерів. Діяльність ОГС є: 1) важливою у сфері подолання бідності та створення економічно продуктивних можливостей для всіх громадян; 2) значною у сфері недосконалих систем освіти в багатьох країнах та у сприянні охороні навколишнього довкілля; 3) визначальною у сфері правозахисту та ін.

¹⁶ Затверджений перелік Цілей сталого розвитку можна знайти за : <http://www.un.org/sustainabledevelopment/> посиланням

ПІДХОДИ ДО ОБРАХУНКУ ВНЕСКУ ОГС В ЗАЙНЯТІСТЬ, РИНОК ПОСЛУГ ТА ВВП

Для обчислень показників у СНР використовується статистична звітність підприємств і організацій, фінансова звітність, адміністративні дані, що є в розпорядженні державних органів, а також вибіркові обстеження. Крім того, використовуються експертні оцінки та припущення. Як зазначалося вище, інститу-

ційні одиниці, що входять до сектору ТСЕ, представлені в різних інституційних секторах економіки. Тому, обчислення внеску ОГС у ВВП має здійснюватися в три етапи:

Eman 1. Виокремлення показників, які вже є в СНР, шляхом виділення їх із даних по інституційних секторах (Таблиця 1).

Етап 2. Визначення джерел даних по ОГС для отримання інформації щодо зайнятості та обсягу послуг.

Етап 3. Узагальнення всіх наявних даних для складання сателітного рахунку ОГС.

Економічні операції в СНР обліковуються за методом «нарахувань», тобто у фактичних цінах, які діяли на момент здійснення операції. З огляду на особливості сектору ОГС (певна частина діяльності не реєструється, частина послуг надається безоплатно або за цінами нижче ринкових, використовується волонтерська праця та ін.), одних тільки звітних чи адміністративних даних для обчислення його внеску в найважливіші макроекономічні показники не достатньо. Таким чином, для складання сателітного рахунку ОГС об’єктивно існує потреба в додаткових даних про:

- 1. отримані трансферти від органів управління, підприємств та організацій, а також домогосподарств – для визначення масштабів підтримки ОГС та відслідковування різних джерел їх прибутків;
- 2. волонтерську працю – для визначення внеску ОГС у зайнятість і оплату праці, і таким чином генерування доданої вартості від цієї діяльності;
- 3. неринковий випуск, тобто надання послуг за рахунок волонтерської роботи, благодійних внесків чи інших трансфертів, що не показані у прибутках – для визначення обсягів випуску сектору ОГС, їх внеску у виробництво певних послуг та фактичної доданої вартості цього сектору.

Дані про отримані трансферти можуть отримуватися таким шляхом: 1) зведення даних про надання різноманітних трансфертів з боку їх надавачів, та/або 2) зведення даних про прибутки з боку ОГС. На підставі цих даних складається структура отриманих трансфертів ОГС та визначається роль різних надавачів трансфертів у підтримці діяльності ОГС. Такі дані корисні для формування політики на державному та місцевому рівні щодо фінансової та інших видів підтримки ОГС.

Дані про волонтерську працю. Міжнародна конференція статистиків праці визначає волонтерську роботу як «роботу, яка виконується особами працездатного

віку, що протягом короткого періоду часу здійснювали будь-яку неоплачувану, непримусову діяльність з виготовлення товарів або надання послуг іншим»¹⁷. Щоб визначатись волонтерською, робота повинна тривати принаймні одну годину протягом визначеного звітного періоду (як правило, 4 тижні). Волонтерська робота може здійснюватися на базі організації та безпосередньою.¹²Обидва види характеризуються певними відмінностями та тим, як вони обліковуються в системі СНР і заслуговують окремої звітності в сателітному рахунку сектору ТСЕ. Волонтерська робота в організації може здійснюватися через різні види організацій (у тому числі державні органи, неприбуткові кампанії, кооперативи або неприбуткові організації). Для цілей сателітного рахунку сектору ТСЕ, кваліфікується тільки робота, проведена в рамках організацій, які самі по собі належать до певного інституційного сектору. Прямая волонтерська робота є неоплачуваною роботою, що проводиться окремими особами за межами організацій, і приписується сектору домашнього господарства, яка розцінює таку роботу по-різному, залежно від того, чи це призводить до виробництва матеріальних благ або послуг. Проте для цілей сателітного рахунку сектору ТСЕ вся пряма волонтерська робота береться до уваги.

Шість показників волонтерської роботи мають першочергове значення для сателітних рахунків ТСЕ: 1) кількість осіб, які добровільно займались волонтерством за певний період; 2) кількість годин, відданих волонтерству; 3) чи є волонтерська робота безпосередньою або була здійснена в рамках організації, і, якщо в рамках організації, то якого типу організація; 4) галузь (сфера) діяльності організації, через яку здійснюється волонтерська робота; (5) завдання, що виконуються волонтерами; та 6) грошова вартість цієї роботи (керівництво МОП, пункти 5.5–5.10). П’ять з вказаних вище показників можна виміряти напряму, а шостий – визначається з вимірювання п’яти плюс враховуються додаткові дані. Також буде корисно збирати наявні демографічні дані щодо волонтерів, якщо такі дані доступні в опитуваннях, які використовуються для вимірювання інших показників.

¹⁷ Manual on the measurement of volunteer work / International Labor Organization, 2011 (https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf).

Таблиця 2. Показники СНР, що виділяють з рахунків СНР і стосуються сектору ОГС

Рахунок СНР	Назва показника	Алгоритм обчислення
Рахунок виробництва	Випуск ¹⁸ : ринковий; для власного використання та неринковий NPISH	
	Проміжне споживання ¹⁹	
	Валова додана вартість	<i>Випуск – Проміжне споживання</i>
	Споживання основного капіталу ²⁰	
	Чиста додана вартість	<i>Валова додана вартість – Споживання основного капіталу</i>
Рахунок утворення доходу	Оплата праці найманих працівників ²¹	
	Інші податки, пов’язані з виробництвом ²²	
	Інші субсидії, пов’язані з виробництвом ²³	
	Валовий прибуток, змішаний дохід	<i>Валова додана вартість – Оплата праці... – Інші податки... – Інші субсидії</i>
Рахунок розподілу первинного доходу	Дохід від власності ²⁴	
	Валове сальдо первинних доходів	<i>Валовий прибуток... + Дохід від власності</i>
Рахунок розподілу вторинного доходу	Внески на соціальне страхування ²⁵	
	Інші поточні трансферти ²⁶	
	Валовий наявний дохід	<i>Валове сальдо первинних доходів + Внески на соціальне страхування + Інші поточні трансферти</i>
Рахунок перерозподілу доходу в натурі	Соціальні трансферти в натурі ²⁷	
Рахунок використання наявного доходу	Кінцеві споживчі витрати ²⁸	
	Валове заощадження	<i>Валовий наявний дохід – Кінцеві споживчі витрати</i>

¹⁸ Випуск – це вартість, яку виробник (надавач послуги) отримує за одиницю товару чи послуги, за винятком будь-яких податків на продукти і включаючи субсидії на продукти.

¹⁹ Проміжне споживання включає витрати, які використані для виробничих потреб (сировину, паливо, енергію, поточний ремонт, послуги транспорту, фінансових установ тощо).

²⁰ Споживання основного капіталу визначається як зменшення протягом звітного періоду точної вартості основних засобів, які перебувають у власності та користуванні виробника, внаслідок їхнього фізичного і морального зносу або випадкових ушкоджень.

²¹ Оплата праці найманих працівників – це винагорода в грошовій та натуральній формі (оцінена в грошовому вираженні), яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за роботу, виконану у звітному періоді.

²² Інші податки включають платежі організацій до державного та місцевих бюджетів, державних цільових фондів у зв’язку з використанням землі та одержанням дозволів на специфічні види діяльності.

²³ До інших субсидій належать такі, що надаються одиницям-резидентам для здійснення ними процесу виробництва з метою реалізації певної економічної та соціальної політики.

²⁴ Дохід від власності нараховується за передачу інституційним одиницям у тимчасове користування нефінансових (землі, надр, майнових прав) та фінансових активів. Тобто ці доходи включають орендну плату, проценти, дивіденди, роялті, ренту.

²⁵ До внесків на соціальне страхування належать фактичні внески на соціальне страхування до Пенсійного фонду та державних фондів соціального страхування.

²⁶ Інші поточні трансферти включають різноманітні платежі: штрафи та пені, умовні платежі від основної діяльності для покриття поточних витрат своїх соціально-культурних підрозділів тощо.

²⁷ Соціальні трансферти в натуральній формі визначаються вартістю товарів та послуг, які надаються безкоштовно або за економічно незначущими цінами (коли ціни не покривають витрати на виробництво товарів та послуг).

²⁸ Кінцеві споживчі витрати – це витрати на придбання товарів і послуг, які використовуються для задоволення власних потреб інституційних одиниць.

В Україні згідно з Методологічними положеннями державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» (наказ Держстату від 18.08.2014 № 241) усі юридичні особи (статистичні одиниці) розділяються на групи: 1) з кількістю працівників 50 осіб і більше – обстежуються щомісяця на суцільній основі шляхом подання звіту із праці; 2) з кількістю працівників від 10 до 49 осіб – обстежуються із використанням вибіркового методу; 3) з кількістю працівників менше 10 осіб – не охоплюються статистичними спостереженнями.

Оскільки в ОГС, як правило, працює менше 10 осіб, то вони майже не охоплені статистичними спостереженнями з питань праці. З огляду на це, для визначення внеску ОГС у зайнятість та ВВП, потрібні вибіркові обстеження і офіційної зайнятості (працівників, які виконують оплачувану роботу в ОГС). В Україні для формування сателітного рахунку ОГС можливо проводити об'єднане вибіркове спостереження щодо офіційної зайнятості та волонтерської праці в цьому секторі.

Розробка надійного підходу до оцінки волонтерської роботи становить серйозні проблеми. У посібнику МОП та Посібнику з оцінки неоплачуваної домашньої роботи (далі – Довідник ЕСЕ), який був виданий у 2017 році (Організація Об'єднаних Націй, Європейська економічна комісія, 2017 рік), рекомендується підхід «замінної вартості» для оцінки волонтерської роботи. За допомогою цього методу значення волонтерської роботи підраховується вартістю роботи для того, щоб найняти когось для виконання роботи, що проводиться волонтером без оплати праці. Це вимагає вимірювання тривалості (кількості годин) проведеної волонтерської роботи та врахування відповідної заробітної плати, одержуваної працівниками, що виконують подібну роботу. Якщо використання методу замінної вартості не є можливим через обмеження даних або інші фактори, слід використовувати наступну найкращу доступну інформацію. Можливі альтернативи включають (а) середню заробітну плату за галузями; (б) середня заробітна плата за професією; (в) середня заробітна плата високо-, середньо- і низько кваліфікованих працівників; або (г) мінімальна заробітна плата або заробітна плата низькооплачуваного працівника така, як надання соціальних послуг без проживання (ISIC Rev.4, розділ 88) або надання персональних послуг (ISIC Rev.4, розділ 96).¹³

Посібник Міжнародної організації праці (МОП) з вимірювання волонтерської праці (2011)²⁹ рекомендує

²⁹ Manual on the measurement of volunteer work / International Labor Organization, 2011 (https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf).

порядок вимірювання й оцінки такої праці як частини регулярного дослідження робочої сили. Через труднощі отримання доступу до обстежень робочої сили, можливо, знадобиться вивчити інші альтернативні способи отримання надійних та порівняльних даних щодо волонтерської роботи. Одною з таких потенційно перспективних альтернатив є дослідження обстеження часу (ДОЧ), яка використовує Міжнародну класифікацію діяльності статистики часового використання (ICATUS) або її еквівалент. ДОЧ забезпечує дуже надійну міру часу, витраченого на волонтерську діяльність, що дає змогу оцінити загальну кількість волонтерів в економіці протягом певного періоду. Ця оцінка передбачає перемноження середньої кількості хвилин на людину на добу, зазначену в ДОЧ, за розміром дорослого населення та кількістю днів у певному періоді, а потім розділити це значення на середню кількість годин на повний робочий день та час роботи протягом певного періоду.

Дані про неринковий випуск ОГС можливо отримати розрахунковим методом. Тобто до операційних витрат ОГС (із додаванням споживання основного капіталу та сплачених податків на виробництво) додається вартість оцінка волонтерської праці. Отриманий результат порівнюється з відображенням у СНР обсягом випуску інституційних одиниць, що включені до сектору ОГС. Якщо сукупні витрати перевищують зареєстрований випуск, то різниця становить неринковий випуск. Якщо ж навпаки (зареєстрований випуск перевищує сукупні витрати), то вважається, що неринковий випуск дорівнює нулю.

Для складання сателітного рахунку ОГС узагальнюються наявні в СНР дані та отримані додаткові дані (що представлені в Таблиці 2).

Таблиця 2. Список ОГС за організаційно-правовими формами: всі та обрані для участі в проєкті (виділені та підкреслені)³⁰

1. Громадські організації	11. Організації роботодавців та їх об'єднання
2. Релігійні організації	12. Торгово-промислові палати
3. Благодійні організації	13. Інші об'єднання юридичних осіб
4. Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	14. Приватні організації (установи, заклади)
5. Органи самоорганізації населення	15. Недержавні пенсійні фонди
6. Асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання	16. Кредитні спілки
7. Органи суддівського самоврядування	17. Обслуговуючі кооперативи
8. Саморегулятивні організації	18. Філії (інші відокремлені підрозділи)
9. Творчі спілки	19. Інші організаційно-правові форми (визнання ОГС в індивідуальному порядку)
10. Професійні спілки	

ЩО ЗРОБЛЕНО І ЩО ДАЛІ?

Що вже зроблено в Україні

На даний момент зроблено декілька початкових та важливих кроків щодо належного обліку ОГС в Україні, а саме:

1. Затверджена Указом Президента України Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки, де в п.4.2 визначено “впровадження допоміжних (сателітних) рахунків для статистичного обліку організацій громадянського суспільства та обліку їх діяльності відповідно до міжнародних стандартів”;
2. Створена в жовтні 2017 Робоча група з розробки сателітних рахунків для статистичного обліку ОГС,

до складу якої входять представники державних структур (АПУ, Секретаріату КМУ, Мін'юсту, Мінфіну, ДССУ, ДФС) та донорських та місцевих ОГС;

3. Розроблені робочі визначення термінів “громадянське суспільство” та “організація громадянського суспільства” і адаптовані ознаки ОГС³²;
4. Визначено список організацій, які за організаційно-правовими формами (ОПФ) можна віднести до ОГС (Таблиця 2);
5. Визначено список ОГС за ОПФ, що відповідають міжнародним ознакам ОГС і обрані для участі у створенні допоміжних (сателітних) рахунків для статистичного обліку ОГС (Таблиця 2);

³¹ Організації громадянського суспільства України. Результати дослідження ТЦК, 2016 та Напрацювання Робочої групи проєкту, 2018

³² Організації громадянського суспільства України. Результати дослідження ТЦК, 2016

6. Визначені джерела інформації щодо ОГС, а саме: ДССУ, Мін'юсту та ДФС та складено список проведених досліджень, як джерел додаткової інформації щодо діяльності ОГС України;
7. Є зацікавленість ключових державних органів в розробці методології складання сателітного рахунку ОГС;
8. Є підтримка і зацікавленість Лестера Саламона, директора Центру громадянського суспільства університету Джона Хопкінса (автора методики створення сателітних рахунків ОГС прийнятої ООН) у наданні методологічної підтримки;
9. Проведено навчання шести представників робочої групи в Центрі громадянського суспільства університету Джона Хопкінса (США) щодо методології складання допоміжних (сателітних) рахунків ОГС;
10. Спільно з представниками Державної служби статистики України розроблено покроковий план підрахунку вкладу ОГС через створення допоміжних (сателітних) рахунків в Україні на 2018-2019 роки.

■ Що необхідно зробити

1. Переглянути на відповідність критеріям сектору ТСЕ організаційно-правових форм ОГС (Таблиця 2). Визначити джерела та наявність даних щодо ТСЕ, що обрані для вивчення.
2. Визначити джерела та наявність даних щодо зайнятості в секторі ТСЕ та волонтерства.
3. Підготувати перші звіти щодо методології складання сателітного рахунку сектору ТСЕ.
4. Здійснити експериментальні розрахунки таблиць сателітного рахунку ТСЕ.
5. Підготувати фінальний звіт щодо методології складання сателітного рахунку ОГС.
6. Включити фінальний звіт по Україні до глобального звіту по сателітним рахункам ТСЕ (готується Центром вивчення громадянського суспільства Університету Джона Хопкінса).
7. Описати методологію сателітних рахунків сектору ТСЕ України для подальшого використання.

Під час впровадження цих кроків необхідно зауважити наступне: джерелом інформації для визначення переліку інституційних одиниць, що (відповідно до критеріїв)

відносяться до ТСЕ є Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що надає найбільш повну інформацію щодо резидентів, які проводять діяльність у країні. Також, необхідно переглянути перелік інформації, яку надають ОГС різних ОПФ, у вигляді звітів різним органам влади, особливо звертаючи увагу на якість та необхідність у такий інформації.

■ Ну і що? Або - очікувані результати

Розробка методології складання сателітного рахунку сектору ТСЕ дозволить:

- здійснити аналіз національної нормативної бази для визначення організацій, що належать до сектору ТСЕ та волонтерської роботи;
- визначити види організацій, що належать до сектору ТСЕ та волонтерської роботи, з урахуванням міжнародних критеріїв;
- гармонізувати класифікації, які використовуються для характеристики економічної діяльності ОГС та волонтерської роботи, відповідно до національних потреб;
- визначити джерела даних щодо діяльності ОГС та волонтерської роботи відповідно до національних потреб;
- отримати інформацію про реальну кількість діючих ОГС;
- визначити внесок сектору ОГС в ВВП України;
- забезпечити міжнародні порівняння сектору ТСЕ в Україні;
- сприяти відкритості та прозорості діяльності ОГС;
- надати аргументацію ОГС щодо їх розвитку, соціального та економічного внеску та внеску волонтерства в розвиток України.

Реалізація зазначених заходів сприятиме виконанню завдань Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки, яка затверджена Указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, в частині впровадження допоміжних (сателітних) рахунків для статистичного обліку організацій громадянського суспільства та обліку їх діяльності відповідно до міжнародних стандартів.